

POSLEDNÍ STOLETÍ UHERSKOHRADIŠŤSKÉ FARNOSTI SVATÉHO JIŘÍ (1678–1778)

Vladimír Tethal, *Ostrožská Nová Ves*

Do roku 1785 stál na uherskohradištském náměstí kostel sv. Jiří, který byl od středověku střediskem náboženského života města. Tak jako po stavbě nezůstalo skoro památky, tak se z povědomí vytratily všechny události, které jej naplňovaly. A zapomnělo se také na lidi, kterým se v tomto kostele dostávalo útěchy, a také na ty, kteří zde útěchu a povzbuzení měli šířit.

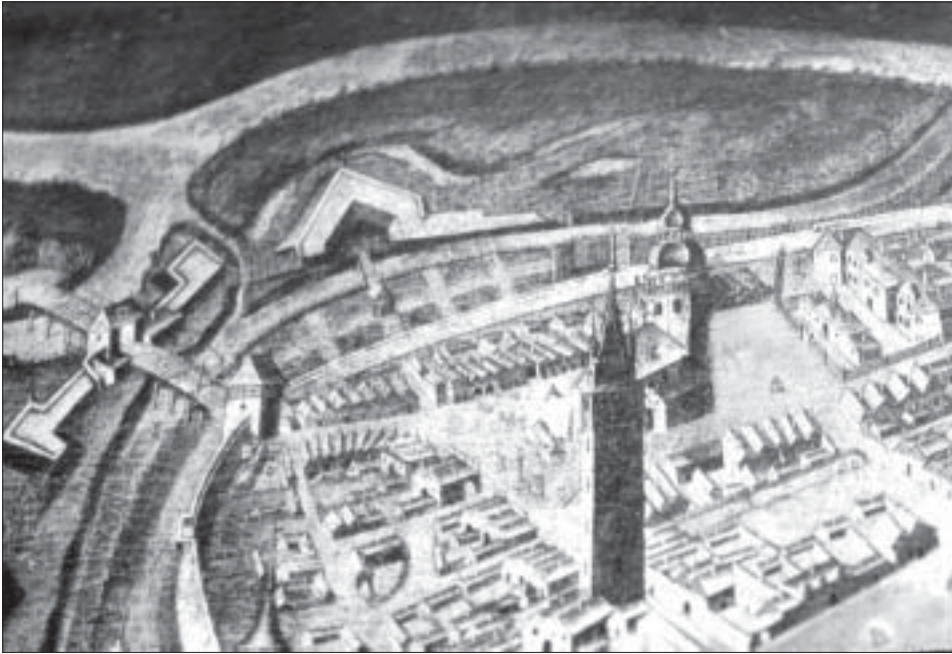
Po dlouhá staletí byl náboženský život Uherského Hradiště spojován s kostelem svatého Jiří. V době založení města zde stála kaple svatého Jiří, později mnohokrát přestavovaná a tato stavba plnila funkci farního kostela pro město Uherské Hradiště a okolí. Zatímco stavební dějiny svatojiříského kostela nebyly zcela opomíjeny, dějiny farnosti jako celku stály mimo pozornost ať už profesionálních nebo amatérských historiků.¹ Následující řádky nemohou podat úplný obraz duchovních, stavebních i osobnostních dějin, ale mohou být základem, na kterém lze budovat stavby dalších výzkumů a studií z duchovních a kulturních dějin města a okolí.

Po čem sáhnout, chceme-li se uherskohradištskými farními dějinami zabývat? Literatura je dosti chudá, snad nejvíce nám sdělí Bohumil Fišer ve své *Topografii*, zde je především nástin dějin kostelů, a pak jím vydané *Paměti*. Prvním pramenem budou bezpochyby farní matriky sahající do počátku 17. století. Zajímavý materiál poskytne archiv olomouckého arcibiskupství, kde jsou především děkanské matriky, čili relace o stavu farností uherskohradištského děkanátu, nejstarší je z roku 1644, pozdější jsou z let 1672, 1691, 1755 a 1771. Knihy biskupských úkonů, arcijáhenské protokoly o svěceních, nám napoví o osobách duchovních, avšak chybí pro konec 17. a větší část první poloviny 18. století. V žádném případě nelze opomenout archiv města Uherského Hradiště. Důkladně jsou zpracovány dějiny uherskohradištských jezuitů, bohužel dějiny místních františkánů čekají ještě na svého zpracovatele a mohou nabídnout mnohá překvapení.² Jejich fond uložený v Zemském archivu v Brně je bohatý, ale především mnoho by se našlo na Slovensku.

1. Farnost svatého Jiří

Počátky farnosti a dokonce i první staletí její existence jsou dost nejasné vzhledem k nástupnické roli města Uherského Hradiště vůči Starému Městu. V období středověku se různě prolínají zprávy o farnosti uherskohradištské a staroměstské a jejich vzájemném právním vztahu. Navíc do hry vstoupili velehradští cisterciáci, kteří po zničení svého kláštera se usadili v Uherském Hradišti a převzali správu farnosti. Ti také převzali patronát, s čímž město nesouhlasilo. V polovině 17. století se stabilizoval rozsah farnosti (město Uherské Hradiště, Staré Město, Huštěnovice, Kostelany). Staroměstská farnost zanikla, stejně tak zanikla farnost mařatická, která existovala krátce v dobách vlivu děkana Kulíška, kupodivu Mařatice se staly součástí farnosti derflanské, čili dnešní sadské. Přitom ještě v roce 1639 byl Michal Prokop, Kulíškův nástupce, formálně jmenován nejen farářem a děkanem hradištským, ale i farářem staroměstským a mařatickým.³ Spor o patronátní právo byl vyřešen v roce 1671, kdy toto právo bylo s definitivní platností přičteno městu.

První souvislá informace o farnosti v probíraném období je v děkanské matrice pořízené farářem a děkanem Obročným v lednu 1691.⁴ O farním kostele se praví, že je stár 400 let a 23. dubna 1681 ve dvě hodiny po poledni vyhořel. Po ohni byly pořízeny dva velké zvony, které posvětil 25. ledna 1682 velehradský opat Petr Silavecký. Důkladný inventář kostela vypočítává vše, co se v něm nachází, připomínají se například dvě monstrance, 19 kalichů

1. Kostel sv. Jiří asi v 2. polovině 17. století.

a 3 dalmatiky, z čehož můžeme usoudit, že byl vybaven k slavným bohoslužbám. Při kostele bylo pět fundací, a sice jedna založená Martinem Curatem, druhá Kořínkovská, třetí od Jakuba Nedělkovského, čtvrtá od děkana Michala Prokopa a pátá založená měšťanem Ondřejem Slavíkem. Zvláště se ještě připomíná Bratrstvo Božího Těla, kterému Jakub Nedělkovský odkázal 1624 zlatých, ale ostatní informace o farnosti jsou dost skoupé, ve Starém Městě uvádí Obročný jen kapli sv. Jana Křtitele a kostel sv. Michala, uvádí příjmy pro školu, varhaníka a další pracovníky, ale nejvíce pozornosti věnuje fundaci mařatického kostelíka z roku 1637 a poručenství Václava Kulíška z 22. června 1638.

Když byly pořizovány děkanské matriky v souvislosti s generální vizitací 1755 a 1771, byl děkan Schuppler mnohem sdílnější.⁵ Krom inventáře podává množství dalších informací, vypočítává například všechny sakrální objekty. Ve městě farní kostel sv. Jiří byl konsekrovaný, šest oltářů bylo konsekrovaných a jeden nekonekrovaný, kapacita byla 898 osob, vlastního jmění měl 6 366 zlatých, fundačního jmění 15 732 zlatých, Bratrstvo Božího Těla mělo jmění 5 226 zlatých. Kaple sv. Šebestiána mezi hradbami měla jeden nekonekrovaný oltář a 563 zlatých jmění, špitální kaple sv. Alžběty s jedním nekonekrovaným oltářem, veřejná kaple svatých Čtrnácti pomocníků měla jeden nekonekrovaný oltář, kostel sv. Františka Xaverského náležející Tovaryšstvu Ježíšovu měl 8 konsekrovaných a 3 nekonekrované oltáře, byl při něm hřbitov, františkánský kostel Zvěstování měl osm konsekrovaných a jeden nekonekrovaný oltář, vedle hřbitov. Ve vinohradech byla kaple sv. Rocha. Ve Starém Městě nekonekrovaný kostel sv. Michala měl tři nekonekrované oltáře, vlastního jmění měl 381 zlatých, vedle byl hřbitov, veřejná kaple sv. Víta nebyla konsekrována a měla jeden oltář a 237 zlatých jmění. V Kostelanech byla veřejná kaple sv. Floriána se dvěma nekonekrovanými oltáři. V Huštěnovicích nebyla žádná kaple.

Majetek fary a příjem faráře byl velký. Ve Starém Městě byl půllán o rozloze 55 a půl měřice, který koupily Huštěnovice a Kostelany pro faru, aby nemusely platit desátek. U staroměstského kostela byla zahrada, v Mařaticích vinohrad. Z Kulíškovy nadace bylo

138 měřic v Mařaticích, 4 na Kunovsku, 24 na Novovesku, 5 měřic vinohradu po Mužkovci v Mařaticích, na Staroměstsku dvě louky, pastviny u kaple sv. Rocha. Renta farářova obnášela 271 zlatých a 20 krejcarů, deputát 6 měřic a 6 achteleů pšenice, 52 měřic a 2 achtele žita, 22 měřic a 2 achtele ječmene, 5 měřic a 2 achtele ovsu, 2 měřice a 2 achtele hrachu, 8 beček soli, 20 mázů másla, 13, později 16 sudů piva a z každé várky 1 vědro patok. Z kulfskovské nadace robota z 12 půllánů a 11 podsedků tak jako pro město, k tomu z půllánu 1 zlatý a 24 krejcarů, z podsedku 27 krejcarů, z těchto půllánů a podsedků po 4 slepicích, z půllánu 8 a z podsedku 2 vejce. Staré Město, Huštěnovice a Kostelany dávaly dohromady 179 slepic a 358 vajec. Protože se farář vzdal šenkovního práva, dostával ročně 6 zlatých. Desátek z města ročně obnášel 67 zlatých a 24 krejcarů. Další příjem byl ze štolý.⁶

2. Faráři u kostela sv. Jiří

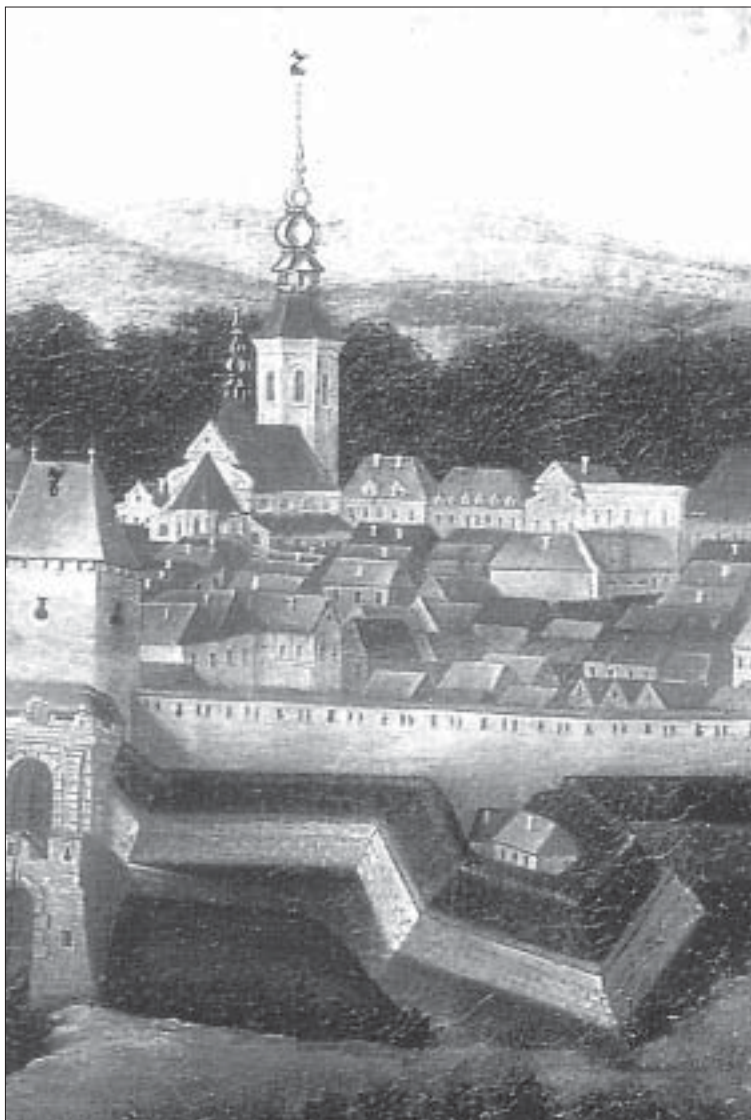
Jiří Vojtěch Obročný (1678–1695)

Rodištěm Jiřího Vojtěcha Obročného byl Příbor, kde se narodil kolem roku 1640. Po teologických studiích v Olomouci byl 29. května 1665 vysvěcen na kněze. Předtím absolvoval souhrnnou zkoušku před arcijáhnem Janem Vilémem Libštejnským z Kolovrat.⁷ Rok byl Obročný kaplanem, ale nevíme ve které farnosti. 3. května 1666 se stal farářem ve Švábenicích, administroval také farnost Morkovice a založil zde nejstarší matriku, do které zapsal i údaje z předchozích let. V roce 1675 se stal farářem a děkanem v Uherském Brodě a také kroměřížským kanovníkem. Po smrti hradištského faráře a děkana Bohumíra Václava Stirzenwagera 24. srpna 1678 se o faru ucházeli Jiří Obročný, farář a děkan uherskobrodský, Martin Michalík, farář hodonínský, a Jan Otislav z Kopenic, kanovník mikulovský. Městská rada se zachovala zajímavě, 3. září prezentovala Obročného a 4. září Otislava.⁸ Konečné slovo měla konzistoř, která 7. září investovala Obročného. Jeho působení zapadlo do doby dramatické. V roce 1680 se rozšířila morová epidemie, 23. dubna 1681 vyhořelo město Hradiště, v roce 1683 postoupili Turci až k Vídni a uherští kuruci napadli Moravu, přičemž vyplenili bývalé působiště Obročného Uherský Brod, kde povraždili několik set osob, mezi nimi i jeho nástupce Halámka. V souvislosti s morovou epidemií město založilo nad Mařaticemi kapli svatého Rocha, která byla vystavěna teprve v roce 1687. Dne 28. července 1682 olomoucký světící biskup a generální vikář Jan Josef Breuner vykonal generální vizitaci farnosti. V roce 1691 pak Obročný jako děkan pořídil matriku uherskohradištského děkanátu, kde zachytil množství informací o náboženských poměrech svého obvodu, avšak své vlastní zpravodajství o hradištské farnosti zestručnil a především opisoval listiny související s kostelem v Mařaticích. Obročný zemřel 3. května 1695.

Stanislav Karel Kopinský (1695–1726)

Zápisy olomouckého arcijáhna uvádějí,⁹ že byl vysvěcen na kněze v Olomouci světícím biskupem Breunerem 6. dubna 1680, že byl rodák z Boršic a že mu bylo 25 let, měl by se tedy narodit nejspíše v roce 1654 nebo 1655. Když zemřel, byl uveden věk 74 lety, podle toho by měl být narozen asi v roce 1652. Rodina Kopinských z Kopince, asi slezského původu, se vyskytovala na více místech na Uherskohradištsku, v roce 1672 držel Štěpán Kopinský dům v Uherském Hradišti. Je možné, že Stanislav vyrůstal v Uherském Hradišti. Jako farář působil ve Velkých Pavlovicích a od roku 1684 v Podivíně, kde byl děkanem. Po smrti Obročného se o hradištskou faru ucházeli vedle Kopinského, který měl také doporučení zemského hejtmána, Mikuláš Hlavačka, rodák z Topolné, kroměřížský kanovník a farář a děkan v Uherském Brodě, veselský farář a děkan Václav Fiala (Viola), který byl dříve v Hradišti kaplanem, a tovačovský farář Jan Görtz, který měl nejvíce doporučení, jež mu však nebyla nic platná. 14. června byla dána prezentace Kopinskému, kterého městská rada považovala za svého člověka.¹⁰ Investován byl 16. června.

Éra Kopinského je téměř celá zdokumentována v pamětech Jana Františka Corvina.¹¹ Corvin zde především zachytil liturgickou bohatost, která naplnila město slavnými boho-

2. Kostel sv. Jiří v polovině 18. století.

službami, procesími a svěceními. Tak v roce 1700 (nebo spíše 1713 ?) začala procesí z města ke kapli sv. Rocha, kterou 20. ledna Kopinský posvětil, 4. září 1713 posvěcena boží muka pod mařatickými vinohrady, 25. září posvětil Kopinský sochu sv. Jana Nepomuckého, 16. srpna 1716 posvětil kapli sv. Šebestiána, 7. září 1717 velká sláva při kladení základního kamene mariánského sloupu, po procesí z farního kostela se konala slavnost za účasti nejen Kopinského, ale i kaplana, pátera Karáska, všech františkánů a jezuitů a velehradského opata Nezorina, sloup byl pak posvěcen, ač ještě ne celý hotový, 20. listopadu 1721 opatem Nezorinem. V roce 1721 světil Kopinský také sochu sv. Jana Nepomuckého mezi Starým Městem a Velehradem. Liturgické slavnosti, případně procesí, se konala i při slavnostech františkánů, jezuitů, u příležitosti důležitých událostí v panovnické rodině, při oslavě pat-

ronky města svaté Viktorie, u příležitosti oprav ve farním kostele nebo jako v srpnu 1719 při prosbách za děšť.

Více jak třicetileté působení Kopinského zakončila jeho smrt 11. září 1726. Zápis v úmrtní matrice praví, že byl magistrem filozofie, bakalářem teologie, protonotářem, děkanem, 9. září jej všemi svátostmi zaopatřil kaplan Antonín Jakubek a že byl pohřben v kryptě kostela sv. Jiří.¹²

Tomáš Xaver Laštovka (1726–1746)

Farář a děkan Laštovka dosáhl mezi všemi hradištskými faráři největší proslulosti, neboť je považován za jednoho z největších barokních kazatelů a spisovatelů.¹³ Narodil se v Hlučíně 6. března 1688 a jako alumn papežské koleje v Olomouci byl 20. prosince 1713 vysvěcen na kněze. Kaplanoval v Olomouci u sv. Mořice, 1720 se stal farářem v Rudíkově na Třebíčsku a 1726 v Uherském Hradišti. Dvacet let jeho hradištského působení bylo méně rušných než doba Kopinského, jak po stránce politické, tak třeba stavební, teprve v závěru nastaly války s Pruskem, byl to však čas pilné pastorační práce, o které nám vypovídá mimořádně cenný pramen, je to Laštovkova kniha vydaná však až posmrtně v Trnavě roku 1748, a to v plném titulu *Čtvrtý článek víry katolické : Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest. Od S. Jána Apoštola do Srovnání apoštolského vloženy, od veleb. pána patera Wilhelma Stanyhursta z Tovaryšstva Ježíšova obšírně vyloženy, od (Tit.) Tomáše Xaverya Laštovky z Hulčína, Apoštolské stolice notaria, Král. města Hradiště faráře a děkana, skrz 12 lét na postním kázání každý čtvrtek předloženy. Na povinné nejponížejší poděkování nesmrtelnému Synu Božímu Pánu Ježíši Kristu za jeho nejdražší krev pro nás hříšné vylitou obětovaný*. Přes odvolání se na Stanyhursta originální dílo Laštovkovo bylo prozkoumáno Josefem Vašicou a Milanem Kopeckým, kteří pak dali Laštovkovi patřičné přední místo v dějinách české literatury.

Laštovka působil v Uherském Hradišti dvacet let a za to období vykonal mnohé ve všech oblastech duchovní správy. Nejprve, roku 1728, se postaral o druhého pomocného kněze – kooperátora. Bylo jej třeba vzhledem k růstu počtu obyvatel a jak víme z jeho kázání, cenil si venkovského obyvatelstva a myslel tudíž na duchovní potřeby farníků hušťenovických, kostelanských a staroměstských. Pečoval o kostely, postaral se o obnovu staroměstského kostela sv. Michala a farní kostel sv. Jiří byl tak opraven, že jej mohl konsekrovat olomoucký biskup. Nelze ani vyloučit, že právě on se postaral o stavbu kaple sv. Floriána v Kostelanech.

Ve svém čtvrtém článku zformuloval své představy o duchovním životě farníků a na tomto poli musel tedy horlivě pracovat. Laštovka, vynikající kazatel, právě však na svá kázání v Uherském Hradišti doplatil. Narazil u mnohých měšťanů, jsou známy jeho soudní pře s městským syndikem a tohle všechno vedlo k jeho rozhodnutí opustit svoji dosavadní farnost. Hledal však vhodné řešení a tím byla komutace, výměna místa, s jiným farářem, který by byl do Hradiště vhodný. Toho našel v nesídelním olomouckém kanovníkovi doktoru Götzovi, děkanu v Jaroměřicích nad Rokytnou, který byl navíc proti Laštovkovi ještě mladík. Kdy ke komutaci došlo nevíme, úřední investitura proběhla nejspíše koncem roku 1746 a po ní se Laštovka vydal na své nové působiště. Cestou však v Brně onemocněl a zemřel. V hradištské úmrtní matrice je dodatečně připsáno, že se tak stalo 31. ledna 1747. Při zpětném pohledu na Tomáše X. Laštovku z odstupů čtvrt tisíciletí nesmírně imponuje jeho sociální citění a hluboká úcta k prostému pracujícímu člověku.

Zikmund Götz (1746–1749)

Celým jménem Zikmund Jan Maximilián Götz hrabě z Götzeny (psáno též Goetz), se narodil asi v roce 1712, v letech 1729–1733 studoval v Římě, mezitím v roce 1730 se stal nesídelním kanovníkem olomouckým a v roce 1733 byl v Římě promován na doktora teologie. Od roku 1735 byl farářem v Jaroměřicích nad Rokytnou a o deset let později se stal děkanem. Do Uherského Hradiště se dostal komutací v roce 1746 a po třech letech, kdy se

stal sídelním kanovníkem olomouckým, rezignoval 26. dubna 1749 na hradištskou faru a odešel do Olomouce, kde však už po několika týdnech 16. června 1749 zemřel a byl pohřben v kryptě katedrály.¹⁴

František Schuppler (1749–1778)

Ač nedosahoval společenské úrovně Götzovy ani kazatelské proslulosti Laštovkovy, třebaže sám uznávaný kazatel, patří mezi zcela mimořádné postavy v řadě uherskohradištských farářů. V roce 1771 sám napsal do děkanské matriky svůj životopis, který byl ohlédnutím za 68 léty jeho života, narodil se tedy asi roku 1703 v Městečku Trnávce.¹⁵ Dne 8. března 1731 jej na kněze vysvětil olomoucký světící biskup Otto Egkh, menzální titul mu poskytl olomoucký konvikt Ferdinanda II. Po svěcení byl kooperátorem v Uničově u děkana a asesora Ondřeje Richtera, tam působil rok, potom sedm let na Kalvárii v Jaroměřicích u Jevička a roku 1738 se stal farářem v Tvarožné u Brna. Schuppler se dozvěděl, že Götz má odejít do Olomouce a tak se obrátil na hradištskou městskou radu s žádostí o místo v případě uprázdnění fary. Městská rada na svém zasedání 14. března 1749 za předsednictví Kašpara Pogliese jeho dopis projednala a s vědomím, že je známa duchovní horlivost tvaroženského faráře, prezentaci přislíbila.¹⁶ Dne 5. května 1749 byl Schuppler v Olomouci investován na hradištského faráře generálním vikářem Kašparem Glandorfem. Slavně byl instalován až 8. května 1750 Matějem Šťávou, konzistorním asesorem a arciknězem u Panny Marie v Olomouci. Současně byl jmenován děkanem uherskohradištského děkanátu.

Březnové rozhodnutí městské rady nebylo unáhlené. Schuppler ještě jako mladý kněz vynikl v jednáních leckdy složitých a různě zamotaných ve věci duchovní správy na Kalvárii a v Šubřově. Měl srdce tamního pána Františka Michala Šubře z Chobyně, dovedl si získat tehdejšího generálního vikáře Františka Oedta a pomáhal mu uničovský děkan Richter. Schuppler se ukázal tehdy jako dobrý diplomat na Kalvárii jako poutním místě mohl růst také Schupplerův kazatelský talent i talent literární, když zde sepsal pamětní knihu *Analecta montis*. Po Šubřově smrti 1738 odešel za faráře do Tvarožné a zde byl už tak známý, že v roce 1745 byl pozván do Brna za slavnostního kazatele při oslavách stého výročí vítězství nad Švédy. Jeho kázání *Recessus Martis Suecici...* vyšlo tiskem, uvádí je i Jungmann ve svých dějinách české literatury, ale zatím se nikdo více nezabýval Schupplerovou literární tvorbou. V Tvarožné se také ujal sirotka Josefa Lacha (1733–1797), kterého přivedl ke kněžství, později si jej vzal za kaplana do Uherského Hradiště a Lach se pak stal i jeho nástupcem.

V Uherském Hradišti byl Schuppler dobrodincem farního kostela, při kterém nechal vystavět loretánskou kapli. Dostupné prameny nám však Schupplera představují především jako otce a pastýře farnosti a celého děkanátu. Staral se o to, aby se na děkanát dostávali dobří kněží které poznal, staral se především o studující mládež a ovocem této jeho péče a především imponujícího kněžského příkladu byl takový počet kněžských povolání jako nikdy předtím a nikdy potom. Dvakrát se za jeho působení konala generální vizitace, v roce 1755 ji vykonal olomoucký biskup kardinál Ferdinand Julius Troyer, kde za ním přicházeli kněží z celého děkanátu složit relace, tehdy zde přes pět tisíc lidí také Troyer birmoval.¹⁷ Druhou generální vizitaci vykonal světící biskup Václav Freyenfels v září 1771.¹⁸ Z těch let pocházejí také matriky hradištského děkanátu. Schuppler musel prožít i těžké chvíle spojené nejen s pruskými válkami. První zlou zkouškou bylo zrušení jezuitského řádu a tedy i hradištské koleje na podzim 1773. Odchod jezuitů těžce poškodil duchovní práci ve farnosti a v okolí a zrušení gymnázia znemožnilo velkému množství chlapců z města i okolních vesnic studia. Druhá nepřijemná věc jej zasáhla na jaře 1777 po propuknutí náboženských nepokojů na Valašsku, kdy se Uherské Hradiště stalo prvním místem, kde se začínala složitá situace řešit, avšak Schuppler do ní už asi vzhledem k věku nemohl zasáhnout. Třetí pro Schupplera těžká věc se pojila s farním kostelem svatého Jiří. Přes stálou péči chátral a jeho stav byl v sedmdesátých letech prý tak špatný, že padlo rozhodnutí jej nakonec uza-

3. Titulní list Laštovkova Čtvrtého článku.

vřít. V roce 1778 se farním kostelem stal bývalý jezuitský kostel sv. Františka Xaverského. Krátce po této změně 10. června 1778 Schuppler na své hradištské faře zemřel. Na smrt jej připravil jeho odchovanec, pozdější dlouholetý farář a viceděkan v Bílovicích Josef Olborth, zdejší kooperátor.¹⁹ Stojí jistě za zmínku, že Schuppler ani po desetiletích v Hradišti nezapomínal na rodný kraj a staré působiště. V roce 1766 se stal spolu s hrabětem Blümenem spoluzakladatelem lokálního kaplanství ve Vranové Lhotě, na které složil 838 zlatých 54 krejcarů (hrabě 1318 zlatých) a v roce 1777 věnoval kostelu na Kalvárii v Jaroměřicích tisíc zlatých na výzdobu a tisíc zlatých na mše svaté.²⁰

Schupplerem, který byl nejen literátem, ale především vzorem nezištnosti, obětavosti a horlivosti, se uzavřelo období uherskohradištských duchovních dějin soustředujících se kolem kostela sv. Jiří jako kostela farního.

3. Spolupracovníci v duchovní správě

a) Kaplani a kooperátoři

Ve středověku nezastával duchovní správu sám farář, ale bylo zde více kněží ve farní duchovní správě, a sice kaplani a oltářníci. Čtyři cechy měly své vlastní kaplany, tři oltáře ve farním kostele měly své vlastní oltářníky a špitál měl svého. Po vzniku františkánského kláštera vypomáhali v určitých oblastech duchovního života františkáni. Reformace tomu všemu učinila konec a tak zbyl stěží sám farář, ač roku 1583 je opět řeč o kaplanovi. Od roku 1605 ve městě opět působili františkáni a od roku 1644 jezuité, pracovali však autonomně a nebyli podřízeni farářům. Krom toho žili ve městě kněží bez místa a často se zastavovali cizí kněží, kteří příležitostně vypomohli při udílení svátostí. Stálými návštěvníky města byli velehradští cisterciáci, tamní opatové čas od času konali pontifikální bohoslužby. V době o které pojednáváme měl farář k dispozici kaplana, který byl stabilním spolupracovníkem faráře. Později přibyl kooperátor, který leckdy postoupil na kaplana. Pořadí kaplanů a kooperátorů můžeme zrekonstruovat podle zápisů v matrice. Kaplani byli Jan Ctibor František Skurek (1673–1679), Jan Zubík (1679), Martin Bernard Pišák (1679–1680), Jakub Antonín Rozenský (1680–1682), Václav Leopold Bohumír Viola (1683–1685), Martin Josef Chytil (1685–1687), František Xaver Viola (1687–1689), Mikuláš Ignác Malát (1689), Jan Josef Výhleda (1689–1691), Martin Bernard Hanzlík (1691–1694), Šimon Řehula (1694–1696), František Švestka (1696), Jan Alexius Čermák (1697–1699), Karel Julius Horáček (1699–1701), František Zelnitius (1701–1703), Josef Ignác Felkl (1703–1704), Kristián Höos (1704–1705), Tomáš Zdráhal (1705–1710), Martin Třason (1710–1721), Jan Hyacint Pekárek (1721–1723), Jiří Očko (1723), Vavřinec Josef Hinl (1723–1726), Jan Mazura (1726), Antonín Bernard Jakubek (1726–1732), Josef Jan Krauth (1732–1734), Josef Frey (1734–1739), Antonín Bochýnek (1739), Ignác Krboš (1739–1743), Jiří Nevrla (1743–1751), Josef Schuppler (1751–1753), František Sponner (1753–1764), Josef Lach (1764–1778). Pořadí kooperátorů začíná 1728 : Karel Josef Straus (1728–1732), Josef Laštovka (1732–1734), František Grützner (1734–1739), František Važík (1736–1739), František Vinkler (1739–1743), Jiří Zínek (1743–1746), Rudolf Spakovský (1746–1750), Josef Schuppler (1750–1751), František Sponner (1751–1753), Jiří Nevrla (1752–1753), Šebestián Hoon (1753–1755), Jan Maluš (1755), Josef Velecký (1755–1756), Tomáš Ručka (1756–1758), Filip Schertzer (1759–1762), Josef Lach (1762–1764), Zikmund Schmid (1764–1766), František Mrázek (1766–1768), František Ongeschek (1766), Valentin Kofránek (1768–1771), Jakub Lonský (1771–1772), Josef Olborth (1772–1781), Josef Veselý (1772), František Lanus (1772–1773), Ignác Podrazil (1773), Adam Butz z Rollsbergu (1774).²¹ Seznam nám představuje jména, která více vstoupila do dějin Slovácka, jako Skurek, pozdější derflanský farář, dobrodinec hradištských jezuitů, Václav Viola, farář a děkan veselský, Mikuláš Malát, farář vlčnovský, Jan Výhleda, farář ježovský. Ongeschek, rodem z Lucemburska, psal se i Ongschée, se stal kanovníkem v Kroměříži, Adam Butz v Olomouci. Jsou zde jména hradištských rodáků (např. Rozenský, Výhleda, Lonský, Olborth, Podrazil) nebo rodáků z okolí (Zubík z Bzence, Krboš z Uh. Ostrohu, Maluš z Ostr. Lhoty, Velecký z Velehradu, Ručka z Kunovic, Mrázek z Velehradu, Kofránek z Buchlovic).

b) Františkáni

V roce 1605 se vrátili františkáni do svého opuštěného kláštera, a protože přišli z uherské Skalice, náležel tento klášter k uherské provincii sv. Salvátora a značnou část jeho osazenstva v 17. a 18. století tvořili Slováci a Maďari, krom početného dorostu ze Slovácka.²² Díky odlišné mentalitě, která často klášter ovládala, docházelo k četným konfliktům mezi františkány na jedné straně a městem a farou na druhé straně. Františkáni byli obviňováni ze sympatií ke kurucům, v klášteře vznikl velký požár města v roce 1681, bývaly stížnosti na chování františkánů jako nevhodné. Na druhou stranu měl františkánský klášter své příznivce mezi některými měšťany a okolní šlechtou, řada hradištských synků nebo hochů ze slováckých vesnic vstoupila do tohoto kláštera, což muselo souviset se sympatiemi, kterým

4. Erb hraběte Götze v kalendáři olomoucké kapituly.

se františkáni těšili. Někteří františkáni se těšili mimořádné úctě, jako kvardián a místní rodák Zikmund Výběra na konci 17. století, později trojnásobný kvardián, v letech 1725–1728, 1730–1731 a 1738–1741 Martin Vaculík, šardický rodák Damascen Charvát (1712–1789), který dal pořádit pamětní knihu kláštera a v roce 1776 ve Skalici vydal spis Lámání chleba k požívání Bratrův menších čili výklad na regulu Sv. Otce Františka, dále například uherskoostrožský rodák Kašpar Olešnický, vysvěcený v roce 1758, nebo kyjovský rodák Metod Komnacký, vysvěcený v roce 1762. Velké zásluhy si získali františkáni obětavostí v době morové epidemie. Hradištský klášter patřil mezi velké kláštery, vždyť v něm bývalo až přes čtyřicet řeholníků, to souviselo se skutečností, že zde bylo řádové teologické studium, čili vlastně vysoká škola teologická, první vysoká škola v Uherském Hradišti existující. Na ní působila řada františkánských teologů, vzpomeňme alespoň místního rodáka,

aristotelovského logika a kanonistu Antonína Presla nebo už zmíněného Martina Vaculíka, hudebního teoretika, autora příručky pro gregoriánský zpěv. Zcela je nedocenená role kláštera při zprostředkování českého jazyka a české kultury šířené na Slovensku v 18. století a v moravsko–slovenských vztazích vůbec. Vždyť i přední slovenský barokní skladatel Edmund Pascha (1714–1772) působil určitou dobu ve zdejší kláštere.²³ Mezi zajímavé postavy, které se zde objevily, patřil „dervišký generál“ páter Mikuláš Andrássy, který se zbraní v ruce bojoval proti císaři jako jeden z velitelů kuruckých povstalců Františka II. Rákoczyho a byl zde kolem roku 1710 internován.²⁴

c) Jezuité

Tovaryšstvo Ježíšovo působící ve městě v letech 1644–1673 mělo ohromný vliv na všechny sféry života farnosti a dokonce i daleko mimo farnost. Jeho činnost byla monograficky zpracována, přesto pro úplnost je třeba zmínit vliv jezuitů ve městě prostřednictvím kázání ve svém i farním kostele, duchovního vedení množství farníků, divadla, liturgických slavností, školství a zbožnými organizacemi, především Mariánskou družinou.²⁵ Svůj podíl měly mimořádné osobnosti, které zde působily, jako misionáři Vojtěch Martinides či Stanislav Rappalius, básník Felix Kadlinský, kazatel Daniel Nitsch a řada dalších dnes sice málo známých, ale ve své době bezpochyby vlivných. Nebylo důležité události ve farnosti, která by se obešla bez spoluúčasti členů hradištské koleje a jejich studentů rekrutujících se z města a slováckých vesnic.

Jak s lítěstí poznamenal v křestní matrice kooperátor Josef Olborth, zdejší rodák a zřejmě odchovanec jezuitů, ke zrušení došlo 6. listopadu 1773. Asi polovina kněží zůstala v Uherském Hradišti v soukromí a příležitostně vypomáhala v duchovní správě, jiní odešli do duchovní správy nebo se odstěhovali. Poslední rektor Josef Schirmer zemřel v Hradišti 17. srpna 1784 a zcela poslední z hradištské koleje bydlící ve městě František Lameš zemřel 26. února 1809. Jeho smrtí se zavřela voda nad jezuitu v Uherském Hradišti.

4. Duchovní povolání

Duchovní povolání jsou odrazem i obrazem duchovního života. Kněží, řeholní bratři a řeholní sestry ukazují, jaká je dynamika náboženského života. Není možné kompletně zrekonstruovat všechna povolání pro nedostatek pramenů. Protokoly o udílených svěceních mají dlouhou mezeru od 80. let 17. století do 40. let 18. století, diecézní katalogy začínají ve 40. letech 18. století, navíc mnozí byli svěceni nebo stávali se řeholníky na území jiných diecézí.

a) *Od dob děkana Obročného po Götze se podařilo najít tato jména:*

D i e c é z n í k n ě ž í :

František Albl, vysvěcen 1732, v duchovní správě na Hostýně.

Jan Antonín Cvrlikal, vysvěcen 22. září 1673.

Josef Antonín Finbinger, vysvěcen 1739, zemřel 1754.

Jiří Franěk, zemřel jako podjáhne 23. ledna 1730.

František Grützner, narozen asi 1704, vysvěcen 12. dubna 1727.

Jakub Hasal, farář v Sadech, později od 1674 v Koryčanech.

Jan Vojtěch Karásek, působil ve Starém Městě, zemřel 1. června 1733.

Karel Kolíbal, kooperátor v Bílovicích, zemřel 27. srpna 1722.

František Krumpel, připomíná se roku 1746.

Josef Křivka, zemřel 12. listopadu 1730 stár 32 let.

Josef Lobpreys, narozen 1710, vysvěcen 1734, zemřel 1768.

Jiří Malina, rodák z Javorovce, primice v Hradišti 3. ledna 1713.

Filip Nocker, narozen asi 1701, vysvěcen 27. března 1728, zemřel 1770.

Jiří Panic, farář v Dražovicích a Švábenicích, zemřel 13. května 1724.

Jan František Petřík, farář v Bojkovicích a Osvětimanech, zemřel 1694.

Václav Pícek, narozen asi 1696, vysvěcen 26. srpna 1725.
Jakub Antonín Rozenský, vysvěcen 13. března 1677.
Jan Jáchym Vrána, narozen 1714, vysvěcen 1739.
František Antonín Zbořil, farář vracovský 1695–1712.
František Zelnitius, kaplan v Uh. Hradišti 1701–1703.

V matrice se uvádějí jména, která mohla patřit hradištským rodákům:

N. Lysoněk, 1701.
František Obročný, 1702, rodák zdejší nebo příborský ?
Tomáš Vlachynský, 1703, 1704.

Cisterciáci:

Gerard Černý, vysvěcen 31. srpna 1744 jako 27 letý.
Václav Bernard Majetínský, velehradský profes, konec 17. století.

Františkáni:

František Besselin, 1705–1708 zdejší kvardián.
Šimon Holubek, vysvěcen 26 letý roku 1749.
Vít Huber, zdejší kvardián, konec 17. století.
Jan Kaderlauf, zdejší kvardián, konec 17. století.
Marek Kindl, vysvěcen 28 letý roku 1744.
František Kosinus, zdejší kvardián, konec 17. století.
Diviš Křivka, vysvěcen 1744.
Zikmund Lunda, zdejší kvardián do roku 1705.
Bernard Ottra, zdejší kvardián 1714–1715.
Antonín Presl, působil především v Uhrách, 1. pol. 18. století.
Zikmund Výběra, zdejší kvardián, konec 17. století.

Jezuité:

František Bartošík (1681–1731), působil na Sv. Hoře, zemřel v Kuželově.
Arnošt Corvin (1696–1747).
František Corvin (1699–1772).
Karel Kornik (1673–1753), působil na Sv. Hoře a v Hradci Králové.
Jan Maixner, první svěcení přijal v roce 1680.
Tadeáš Polanský (1713–1770), univerzitní profesor v Olomouci.
Fabián Veselý (1684–1739).

Minorité:

Amatus Berger, vysvěcen 21. září 1743 jako 23 letý.
Pavlín Klapalík (1693–1752).

b) Za Schupplera může být přehled mnohem úplnější vzhledem k četnosti a kompletnosti pramenů, ač i nadále mohou být některá jména nedostupná:

1750 František Peška (1727–)
1752 Ignác Landt (asi 1729–)
1753 Jeroným Remeš, OFM (asi 1730–)
1754 Martin Güttler (asi 1730–)
1757 Řehoř /?/, OFM (asi 1732–)
1758 Anastáz Klempez, OFM (1734–)
1759 Melichar Richter, OFM (asi 1736–)
1761 Eleazar, OCap. (asi 1737–)
1761 Jan Kutný (1733–1796)

1761 Michal Land, OCist. (1737–1784)
 1762 Rudolf Bezděcký (1739–1812)
 1762 Gotard Hlaváč, OFM (asi 1739–)
 1762 Jan Tomáš Petr Šternberský (1739–1796)
 1764 Gabriel Land, OFM (1742–)
 1764 František Prechler (1739–1791)
 1765 František Broš (1733–1807)
 1765 Fabián Hlaváč, SJ (asi 1737–1808)
 1765 Sidonius Stabl, OFM (asi 1743–)
 1766 Placid Karel Presl, OCist. (1743–1808)
 1767 Ignác Mikšík, SJ (1740–1808)
 1768 František Hříbek (1743–1816)
 1768 Karel Landt (1744–1810)
 1768 František Petr Lonský (1740–1818)
 1768 Hermenegild Rupp, OCist. (asi 1744–)
 1768 Ignác Antonín Jiří Smíkal (1742–1806)
 1768 Mořic Josef Bulín, OPraem. (1744–1785)
 1769 Jan Zich (asi 1745–)
 1770 Jakub Ignác Lonský (1746–1772)
 1770 Jan Nepomuk Hilbert (1745–1804)
 1770 Ignác Weisel (1746–1813)
 1771 Eustach Bayer, OFM (1746–1812)
 1771 Jan Vykoukal (1748–1804)
 1771 Juvenál Josef Hilbert, OFM (1748–1804)
 1771 Josef Olborth (1749–1816)
 1771 Engelbert Smíkal, OPraem. (1746–)
 1772 Jan Hanzely (1748–1832)
 1772 Alois Morávek (1749–1824)
 1772 Engelbert Šternberský, OPraem. (1746–)
 1772 Krescenc Vyškovský, OFM (1749–)
 1773 František Josef Bulín (1748–1819)
 1773 Barlaam, OCap. (1751 -)
 1773 Jan Bartoloměj Dudek (1750–1826)
 1773 Ignác Podrazil (1748–1794)
 1773 Hugo Rupp, OPraem. (1745–)
 1774 František Šmákal (1751–1787)
 1775 Josef Frey (1747–1812)
 1776 Josef Dudek (1752–1820)
 1776 Bernard Podrazil (1752–)
 1777 Tomáš Josef Krejč (1752–1831)

K Schupplerovým odchovancům třeba připočíst Josefa Scholze, narozeného 1752, vysvěcen byl 1779 a zemřel 1815 v Hradčovicích.

Dvěma je třeba věnovat větší pozornost, a to málo známému Fabiánu Veselému, a pak Mořici Josefu Bulínovi, o kterém se nevědělo, že je z Uherského Hradiště. Fabián Veselý se narodil v Uh. Hradišti 20. ledna 1684 a do Tovaryšstva Ježíšova vstoupil v roce 1700 v Brně. Jako kazatel dostal dvakrát mimořádné publikum. Když působil v Praze kázával v kostele Panny Marie před Týnem. Podle F. M. Pelcla „se na jeho česká kázání vždy sešlo tolik lidí, že velký chrám nemohl pojmout všechny a že jeho kázání byla tak vytříbená, že byla přeložena i do němčiny.“ Nakonec se stal kazatelem na největším českém poutním místě, na Svaté Hoře u Příbrami. Zde také 26. července 1739 zemřel. Tiskem vydal v roce

1723 pět dílů Kázání na každý pátek v postu a na neděli vzkříšení Páně. V roce 1724 dva díly Kázání na svátky přes celý rok jakož i chvalořeči na některé obzvláštní slavnosti Božích svatých. Roku 1725 vydal Kázání na neděle přes celý rok jakož i postní řeči, druhé vydání bylo roku 1738. V roce 1727 latinsky *Orationes Paraeneticæ ad domesticos religiosos dictæ Præge ad S. Clementem stilo latino*. V roce 1739 v Augsburgu *Lehrgeist und ehrenvolle Sonntags-Predigten auf das ganze Jahr, wie auch auf die Fastenzeit in zwei schwedischen a Lehrgeist und eifervolle Feyertags-Predigten auf das ganze Jahr*.

Lze říci, že Uherskohradištsko představuje zcela mimořádný fenomén v dějinách barokního kazatelství (hradištsí faráři Stirzenwager, Laštovka, Schuppler, jezuité Nitsch, Veselý, cisterciák Bartys), a tedy i v dějinách české barokní literatury vůbec, připočteme-li Kadlinského s jeho Zdoroslavíčkem.

Mořic Josef Bulín byl literát jiného ražení.²⁶ Narodil se v Uherském Hradišti 16. září 1744 v Radniční ulici č. 40 jako syn Josefa a Josefy Bulínových. Vstoupil do premonstrátského řádu na Hradisku u Olomouce, na kněze byl vysvěcen 17. prosince 1768. Působil především na Svatém Kopečku, kde byl posledním převorem, nějaký čas byl i v Olšanech a v Bohuňovicích. Asi v letech 1783–1784 složil dvě „hanácké operety“, které zhudebnil hněvotínský kantor Pekárek. Operety mají název Jora a Manda a Marena a Kedrota. Jsou psány hanáckým dialektem a naposled vyšly v roce 1985. Bulín nebyl spojován s Uherským Hradištěm, protože badatele zmátl jeho působiště Hradisko, uváděné také jako Hradiště u Olomouce. Bulína je třeba přiřadit k pozoruhodným postavám spojeným s Uherským Hradištěm.

5. Stavby

a) Kostel svatého Jiří

Farní kostel prodělal v průběhu staletí mnoho změn, především se rozrostl ve velkou gotickou stavbu s masivní věží, tak jej vidíme na obraze města z doby před požárem 1682. Při tomto požáru byla škoda odhadnuta na 23.000 zlatých, hned se přikročilo k opravám, zatím k bohoslužbám sloužila kaple sv. Alžběty. Nakonec kostel získal barokní plášť a 22. května 1740 byl konsekrován olomouckým biskupem Jakubem Arnoštem z Lichtenštejna. Děkan Schuppler k němu přistavěl loretánskou kapli. Přes stálou péči chátral a v 70. letech 18. století byl tak sešlý, že se přikročilo k jeho uzavření a přenesení titulu farního kostela na kostel donedávna jezuitský sv. Františka Xaverského. Stalo se tak 16. ledna 1778.²⁷ Tím dnem farnost sv. Jiří zanikla a nová farnost nesla titul sv. Františka Xaverského.

b) Fara

Farní budova vznikla spojením dvou domů za děkana Kulíška a v roce 1681 vyhořela. Děkan Obročný se postaral o její obnovu, avšak chybějí zprávy, které by upřesňovaly její stavební vývoj a vnitřní provoz. Byla sídlem faráře, kaplana, později i kooperátora, bydlel zde služební personál, bylo zde hospodářství. Faráři však vlastnili také sklep v Mařaticích nově zbudovaný za děkana Laštovky.

c) Další kostely a kaple

Filiální kostel sv. Michala ve Starém Městě byl asi v dezolátním stavu. Generální rekonstrukce proběhla péčí děkana Laštovky, který k tomu získal povolení konzistoře 18. listopadu 1737.

Kaple sv. Jana Křtitele ve Starém Městě byla asi střediskem staroměstského života v době zchátralosti svatomichalského kostelíka. Děkan Obročný v roce 1691 zmiňuje pouze tyto dva objekty jako další bohoslužebná místa ve farnosti, víme, že byl ještě kostelík sv. Víta ve Starém Městě. Ve skutečnosti zde však byl ještě františkánský kostel Zvěstování Páně, jezuitský sv. Františka Xaverského a špitální kaple sv. Alžběty. Ty však byly mimo pravomoc hradištského faráře. K nim přibyla malá kaple sv. Šebestiána, kterou posvětil děkan Kopinský 16. srpna 1716 a o rok později kaple svatých Čtrnácti pomocníků, později zvaná

sv. Rozálie, kterou před františkánským kostelem postavil Bartoloměj Zelnitius a první mši svatou v ní sloužil 6. září 1717 františkán Martin Vaculík. Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mařaticích patřil do sadské farnosti, aby byl četnými pouty historickými spojen také s hradištskou farou. Podobně tomu bylo s kaplí sv. Rocha nad mařatickými vinohrady, kterou v roce 1680 založilo město. Vystavěna byla teprve 1687. V roce 1746 byla rozšířena a zřízeno tam i obydlí poustevníka. Do obou těchto kostelíků se konaly v srpnu poutě a Hradišťané je považovali jaksi za své.

V druhé polovině 18. století pak děkanská matrika poprvé zmiňuje také veřejnou kapli sv. Floriána v Kostelanech, postavenou snad za děkana Laštovky.²⁸

d) Hřbitovy

Město mělo svůj hřbitov u františkánského kostela, pohřbívalo se také za jezuitským kostelem a pak byl hřbitov ve Starém Městě, kde pohřbívali i farníci z Huštěnovic a Kostelan. V roce 1749 se jednalo o nový hřbitov, který měl být v blízkosti hradeb, ale dvorní válečná rada žádost zamítla. Nový městský hřbitov byl založen až v roce 1784 v Mařaticích na území cizí farnosti. Jeden malý hřbitov byl ještě ve Starém Městě při kostelíku sv. Víta. Hromadné hroby z doby moru byly pod mařatickými vinohrady.

7. Hradištský děkanát

Když v roce 1601 nastupoval do Uh. Hradiště nový katolický farář Jan Benešovský, byl jmenován děkanem, ale o rozsahu děkanátu nemáme tušení. Poprvé stanoví rozsah děkanátu děkanská matrika z roku 1644 a tehdy se jeho hranice kryly přibližně s hranicemi hradištského kraje. V roce 1658 byl z něj vyčleněn děkanát uherskobrodský a 1665 strážnický. V lednu 1691 si děkan Obročný pozval všechny faráře děkanátu, aby mu složili relaci o farnostech a tak máme představu o jeho rozsahu na počátku probíraného období. Obročnému (farnost Uherské Hradiště), podali zprávu Jan Ctibor Skurek, farář derflanský, Jan Karel Nikola, farář ostrožský, Daniel Ferdinand Kirchner, farář hlucký, Jiří Šimšalík, farář bílovický, František Viola, farář kostelecký a bohuslavický, Václav Majetínský, OCist., farář spytihněvský, Tomáš František Požárník, farář napajedelský, Jan Zubík, farář blatnický, Václav František Theodor Columbanus, farář bzenecký, Jan František Petřík, farář osvětimanský, Mikuláš Černíček, farář ježovský, Jan Fusek, farář střílecký, Jakub Hasal, farář koryčanský, Matěj František Jurek, farář buchlovický a Jan Leopold Kopáč, farář vracovský. Krom toho byla cisterciácká duchovní správa na Velehradě, v Boršicích a v Polešovicích, cisterciáci však odmítali vizitaci a považovali se za vyňaté z pravomoci orgánů olomoucké diecéze. Proto převapí relace Majetínského ze Spytihněvi, který však sídlil v Jalubí.

Ke zmenšení děkanátu došlo opět roku 1730, kdy vznikl děkanát bzenecký. Z roku 1745 pak máme přehled personálního obsazení děkanátu, ovšem bez cisterciáckých farností. Děkanát tvořily farnosti Hradiště (farář Tomáš X. Laštovka), Bílovice (Jan Tomáš Bureš), Buchlovice (Václav Josef Mikošek), Derfle (Ignác Skříčkovský), Hluk (Bernard Šumický), Napajedla (Pavel Petr Kovařík), Uh. Ostroh (Tomáš Javorek). V roce 1751 pak poprvé vznikly v rámci děkanátu duchovní správy nižšího stupně, tzv. lokální kaplanství, v ostrožské farnosti v Ostrožské Nové Vsi, v hlucké farnosti v Dolním Němčí, v roce 1753 došlo k přenesení farnosti z Derfle do Kunovic a v Derfli vzniklo lokální kaplanství. Počátkem roku 1778 pak děkanát tvořily tyto duchovní správy: farnosti Uherské Hradiště, Bílovice, Boršice, Buchlovice, Hluk, Jalubí, Kunovice, Napajedla, Uh. Ostroh, Polešovice, Spytihněv, Velehrad a lokální kaplanství Dolní Němčí, Derfle, Ostrožská Nová Ves.

Počínaje Benešovským bylo pravidlem, že každý farář hradištský byl děkanem hradištského děkanátu. Tato praxe skončila teprve roku 1813, kdy po smrti faráře a děkana Jakuba Altmana se stal děkanem hlucký farář Rafael Tučapský a pak se děkanem stával kterýkoli farář z děkanátu. V 18. století se objevují první zmínky o zástupcích děkana viceděkanech, avšak jsou to zprávy velmi neúplné. Tak byl do roku 1730 viceděkanem bzenecký farář Jindřich Toul a po něm do 1734 bílovický farář František Josef Lednický.

Závěr

Poslední století uherskohradištské farnosti sv. Jiří představuje nejen dobu barokní zbožnosti ve městě a nejbližším okolí, ale zřejmě také vrchol úrovně náboženského života, ač si v té době uvědomovali, že také nebyl bez nedokonalostí a stínů. Starobylý farní kostel na náměstí byl duchovním centrem a kolem něj se dotvářelo množství institucí a životem kypilo množství objektů: pomocné, sakrální, klášterní, vzdělávací či charitativní. Farnost byla obsazována faráři, kteří vynikali nad běžný průměr i městského duchovenstva a udávali duchovnímu životu směr. Řeholní duchovenstvo poskytovalo v duchovní správě pomoc a věnovalo se svým speciálním úkolům. Počátkem 70. let 18. století ve městě samotném žilo celkem na padesát kněží, nepočítaje v to řeholníky bez kněžského svěcení, ač samo farní duchovenstvo představovalo nepatrný zlomek tohoto počtu. Jezuité se svým gymnáziem a františkáni s vysokým teologickým učením dodávali městu a farnosti na významu a poskytovali vzdělání mládeži z města a okolí, což se projevilo na mimořádně vysokém počtu duchovních povolání. Tato duchovní povolání odrážejí úroveň náboženského zanícení a duchovního života vůbec, který se navenek projevoval také stavební činností a bohatým životem liturgickým, kterému dodávali lesk opati z nedalekého velehradského kláštera, kteří ostatně měli též ve městě své sídlo. Nezanedbatelný byl přínos místního diecézního i řeholního duchovenstva národní kultuře, a to nejen české, ale i slovenské. Kdybychom hledali všeobsahující obraz moravského barokního duchovního světa, našli bychom jej v plné míře a ve všem lesku právě v uherskohradištské farnosti sv. Jiří.

Poznámky:

- 1 F i š e r, B.: *Uherské Hradiště*. I. Topografie. 1921, s. 120–125.
- 2 Z e m e k, M.: *Dějiny jezuitské koleje v Uherském Hradišti*. In: *Kniha o Redutě*, Uherské Hradiště 2001. K o l á č e k, J.: *Zrození pro nebe*. Velehrad 2002.
- 3 SOA Uherské Hradiště, archiv města Uh. Hradiště, č. 119.
- 4 ZA Opava, pobočka Olomouc, ACO, děkanská matrika 1691.
- 5 Tamtéž, děkanská matrika 1755 a 1771.
- 6 F i š e r, B.: o. c., s. 125–126.
- 7 ZA Opava, pobočka Olomouc, ACO, arcijáhenské protokoly.
- 8 F i š e r, B.: *Paměti hradištské*. 1920, s. 93.
- 9 ZA Opava, pobočka Olomouc, ACO, arcijáhenské protokoly.
- 10 SOA Uherské Hradiště, archiv města Uh. Hradiště, kniha 92.
- 11 F i š e r, B.: *Paměti hradištské*, o. c., Corvinovy paměti.
- 12 MZA Brno, matriky Uherské Hradiště.
- 13 O Laštovkovi především psali a ukázky publikovali Josef V a š i c a ve svém díle *České literární baroko*, Praha 1938, nověji Milan K o p e c k ý v díle *Staří slezští kazatelé*, Ostrava 1970.
- 14 Zemek, M.: Posloupnost olomouckých kanovníků II, č. 134 (strojopis v ZA Opava, pobočka Olomouc).
- 15 O Schupplerovi nejvíce v souvislosti s jeho působením na Kalvárii Jaroslav Pinkava, *Kronika Šubřova a Chobyně*, vydal MNV Šubřov 1971, str. 10–11.
- 16 SOA Uherské Hradiště, archiv města Uh. Hradiště, kniha 119.
- 17 ZA Opava, pobočka Olomouc, ACO, děkanská matrika 1755.
- 18 Tamtéž, děkanská matrika 1771.
- 19 MZA Brno, matriky Uherské Hradiště.
- 20 M a r e k, F.: *Dějiny farnosti Vranová Lhota*. Strojopis na farním úřadě v Křenově.
- 21 MZA Brno, matriky Uherské Hradiště.
- 22 MZA Brno, Františkáni Uherské Hradiště.
- 23 P r a ž á k, A.: *Dějiny slovenské literatury*. Praha 1950.
- 24 -dva-: *Kurúcky velitel v mníšskom hábite*. Katolícke noviny, 18. 7. 1976, str. 5.
- 25 Z e m e k, M., c.d.

- 26 *Lexikon české literatury I*. Academia Praha 1985, str. 330. *Copak to ale za mozeka hraje? Hanácké zpěvohry 18. století*. Profil Ostrava, 1985.
- 27 V í t á s e k, J. E.: *Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště*. Uherské Hradiště 1879, s. 99.
- 28 ZA Opava, pobočka Olomouc, ACO, děkanská matrika 1771.

PhDr. Vladimír Teřhal (n. 1961), vystudoval na Filozofické fakultě MU v Brně češtinu a dějepis, na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci teologii a na Katolické univerzitě v Lublinu studoval kanonické právo. Pracuje v duchovní správě i ve školství, v 90. letech 20. století vyučoval na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Zabývá se církevními a regionálními dějinami.

The Last Century in the Uherské Hradiště Parish of St. George (1678–1778)

A b s t r a c t

The St. George parochial church had been a center of religious life in Uherské Hradiště since the Middle Ages until 1778. This study describes the last century of the St. George parish duration. The parish was lead by extraordinary men, some of whom distinguished themselves as men of letters. There were Jesuits and Franciscans living in the parish, who enriched its life in both religious and cultural respects. The spiritual milieu in the town sustained around 100 clergyman posts. The religious life took on visible appearance also in rich constructional and liturgical activities. The local parish priests also held the dean function throughout this period, which made it possible for them to exert influence over a large part of Slovácko (the Moravian Slovakia). Strong religiosity, which characterizes the region even today, might well lean on the deep tradition dating back to the Baroque times. Some facts and issues from this period deserve more attention and recognition, such as the place of Uherské Hradiště in the history of Baroque literature, the role of local Franciscans in the forming of Slovak Baroque writing or the existence of a college of theology as early as the 18th century. A researcher specializing in Baroque can find in Uherské Hradiště textbook examples of what words like Baroque religiosity, Baroque literature or spiritual world of Baroque mean.

Letztes Jahrhundert der St. Georgs-Pfarrgemeinde in Uherské Hradiště (1678–1778)

Z u s a m m e n f a s s u n g

Vom Mittelalter bis zu 1778 war die Pfarrkirche des Heiligen Georg Zentrum des religiösen Lebens von Uherské Hradiště und seiner nahen Umgebung. Der vorliegende Bericht deutet an, wie sich das letzte Jahrhundert im Leben der genannten Pfarrgemeinde gestaltete. In der Zeit der Barockfrömmigkeit hat sich das Geistesleben der Bevölkerung völlig konsolidiert. An der Spitze der Pfarrgemeinde standen hervorragende Persönlichkeiten, von denen einige sich im Bereich der Literatur auszeichneten. Auch Jesuiten und Franziskaner wirkten hier und leisteten einen nicht geringen Beitrag zur Religion und Kultur. In der Stadt herrschte ein religiöses Klima, das ungefähr hundert geistliche Berufe entstehen ließ. Das religiöse Leben äußerte sich auch in einer intensiven Bautätigkeit und lithurgischen Festlichkeit. Die Pfarrer aus Uherské Hradiště übten das Amt des Dekans aus, sodass sie das religiöse Leben in einem verhältnismäßig großen Teil der Mährischen Slowakei beeinflussten. Eine starke Religiosität dieser Region in der letzten Zeit konnte sich zweifellos auch auf die tiefen Traditionen der Barockzeit stützen. Manche damalige Erscheinungen wurden bis jetzt nicht genug geschätzt, wie z. B. die Stellung von Uherské Hradiště in der Geschichte der Barockliteratur, die Rolle der hiesigen Franziskaner in der Gestaltung der slowakischen Barockliteratur oder die Existenz der Hochschule für Theologie bereits im 18. Jahrhundert. Ein Forscher, der auf Barockkultur ausgerichtet ist, kann in Uherské Hradiště gerade vorbildliche Modelle dafür finden, was man sich unter Begriffen wie Barockfrömmigkeit, Barockliteratur und barockes Geistesleben im allgemeinen vorstellen kann.